

POSTOPEK PRIJAVE SPOLNE ZLORABE OTROK KO PRIJAVI OSNOVNA ŠOLA ALI VRTEC

Prijava suma spolnega nasilja nad otrokom je zakonska dolžnost vseh, še posebej strokovnih delavcev (učiteljev, zdravnikov), ne glede na določbe o poklicni skrivnosti. Tvoja dolžnost prijave prevlada nad varovanjem poklicne skrivnosti.

V vlogi strokovnega ali pedagoškega delavca **si morda edini steber varnosti, ki otroku omogoča prekinitev zlorabe in začetek okrevanja.**

1. Posredovanje suma znotraj organizacije

Strokovni delavec, ki zazna sum nasilja ali mu otrok o tem pove, mora:

- Takoj obvestiti šolsko svetovalno službo in ravnatelja.
- Narediti zapisnik: Pripravi se pisni dokument z opažanji, pridobljenimi informacijami ali povzetkom razbremenilnega pogovora z otrokom. Ta zapis je uradni dokument in podlaga za nadaljnjo prijavo.

2. Podaja prijave zunanjemu organu

Šola prijavo poda isti ali najpozneje naslednji delovni dan (oziroma v 24 urah) naslednjim organizacijam:

- Center za socialno delo (CSD): Šola obvesti CSD o vseh sumih spolnega nasilja nad otrokom
- Policija: Če obstaja sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje (nasilje nad otrokom je v Sloveniji uradno pregonljivo dejanje), šola to dejanje naznani policiji.
- Šolska inšpekcija: Obveščena je le v primerih, ko je povzročitelj zaposleni v šoli.

*V prijavi šola opiše dogodek in okoliščine, ne sme pa se sama opredeljevati glede kaznivosti dejanja, saj je to naloga organov pregona.

Kot odgovorna odrasla oseba, ki je glede otroka podala prijavo spolnega nasilja nad otrokom, vstopaš v kompleksno fazo, kjer se tvoja vloga spremeni iz zaznavanja v aktivno sodelovanje pri zaščiti otroka in pri uradnih postopkih.

Postopek prijave in ukrepanja v primeru suma in dogodka spolnega nasilja in zlorabe je v primeru dogajanja v institucijah VIZ opisan v protokolu.

KAJ SLEDI PO PODANI PRIJAVI?

Sodišče: Priprava dokumentacije in pričanje

Od tebe se pričakuje, da boš **pripravil_a zapise svojih opazanj**, pridobljenih informacij ali pogovorov z otrokom, ki služijo kot uradna podlaga za preiskavo. Prav tako obstaja verjetnost, da boš vabljen_a na sodišče kot priča. Ta zaslišanja so lahko zahtevna in od tebe zahtevajo dobro pripravo na podlagi tvojih preteklih zapisov. **Tam bo pomembno, da govoriš konkretna dejstva in le izjave, za katerimi lahko stojiš.**

Šola, vrtec - Varnostni načrt, interni tim, delo z otrokom

Najverjetneje boš postal_a član_ica internega tima v zavodu, kjer boš sodeloval_a pri pripravi načrta pomoči otroku in varnostnega načrta, ki vključuje ukrepe za ločevanje žrtve od povzročitelja, prilagoditve pouka in določitev zaupne osebe.

CSD - Povratne informacije in multidisciplinarni timi

Center za socialno delo (CSD) je prijavitelju (instituciji) dolžan posredovati povratno informacijo o opravljenih začetnih aktivnostih v roku petih dni od prejema obvestila. Če je institucija prijavo podala policiji, boš morda vključen_a v njihovo preiskavo kot vir informacij.

Prav tako morebiti postaneš član_ica razširjenega multidisciplinarnega tima (MDT) na CSD. Tam boš sodeloval_a pri izmenjavi informacij, ki so ključne za celotno oceno ogroženosti otroka.

ZAPOMNI SI:

Najpomembnejše je, da informacije ne zadržiš zase in ravnaš po svoji dolžnosti/da informacijo o sumu podaš naprej.

KAJ LAHKO PO IZVEDENI PRIJAVI PRIČAKUJE OTROK, KI JE ŽRTEV SPOLNE ZLORABE?

Po prijavi suma spolne zlorabe zasledujemo cilj, da je otrok v postopkih predvsem varen, odrasli in institucije pa poskrbimo, da ga z vprašanji, pregledi in ponavljanjem zgodbe ne bi dodatno ranili.

1. Takojšnja zaščita in ocena ogroženosti

Takoj po prijavi pristojna institucija (Policija ali Center za socialno delo) opravi oceno ogroženosti otroka, na podlagi katere se izvedejo možni nujni nadaljnji ukrepi za zaščito žrtve:

- **Prepoved približevanja:** Policija lahko osumljencu, ki je ožji ali širši družinski član, izreče ukrep prepovedi približevanja za 48 ur, ki ga sodišče lahko podaljša do 15 oziroma 60 dni.
- **Pridržanje osumljenca:** Kadar so izpolnjeni zakonski pogoji, lahko policija osumljenca pridrži za 48 ur in ga privede pred preiskovalnega sodnika, ki odloči o zadevi.
- **Nujni odvzem:** Če je otrok v domačem okolju neposredno ogrožen, ga CSD lahko v najbolj kriznih situacijah odvzame staršem in začasno namesti v krizni center, rejništvo ali zavod. O nadaljnjih ukrepih odloča sodišče.

2. Postopek s policijo

Policija zbere in zavaruje dokaze, kar lahko vključuje zavarovanje kraja, elektronskih naprav, sporočil in podobno. Otroka lahko napoti na zdravniški pregled, kadar je to potrebno za zavarovanje zdravja otroka ali zavarovanje dokazov.

Zbiranje dokazov in preiskavo v primerih spolne zlorabe otrok vodijo kriminalisti, posebej usposobljeni za obravnavo mladoletnih žrtev. Cilj preiskave je pridobiti čim več dokazov ob čim manjši obremenitvi otroka in v izogib ponovni travmatizaciji.

Ko policija zbere dovolj dokazov, da obstaja utemeljen sum storitve kaznivega dejanja, poda kazensko ovadbo na pristojno državno tožilstvo, ki odloča o nadaljevanju postopka pred sodiščem.

Če policija oceni, da elementov kaznivega dejanja ni, ostanejo lahko kljub temu v teku ukrepi zaščite otroka prek CSD, saj ti niso vezani na kazenski pregon.

3. Pravna podpora in zastopanje

Otrok ima v postopku posebne pravice za zagotovitev varnosti in glasu:

- **Pooblaščenec (odvetnik):** Mladoletne žrtve kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost morajo imeti ves čas postopka pooblaščenca (odvetnika), ki ga po uradni dolžnosti postavi sodišče in ščiti njihove pravice.
- **Zaupna oseba (spremljevalec):** Otrok ima pravico, da ga v vseh fazah (tudi na policiji in sodišču) spremlja oseba, ki ji zaupa in mu nudi čustveno oporo.
- **Zagovornik otroka (po Zakonu o varuhu človekovih pravic):** Otrok lahko dobi tudi zagovornika, ki mu pomaga izraziti njegovo mnenje v vseh postopkih, ki ga zadevajo.

4. Postopek na sodišču

Kazenski postopek, v katerem otrok sodeluje kot žrtev ali priča, je prilagojen njegovi starosti, razvoju in čustvenemu stanju. Namen je, da otrok v postopku sodeluje varno, brez dodatne travmatizacije. **Obravnava poteka na dva načina: v Hiši za otroke ali kot prilagojena obravnava na sodišču.**

4.1 Celostna obravnava v Hiši za otroke

Hiša za otroke je otroku prijazno okolje, ki pod eno streho združuje različne strokovne službe. Namenjena je otrokom, ki so žrtve ali priče kaznivih dejanj, obravnavo pa s pisno odredbo odredi sodišče.

- Forenzični intervju: Otroka zasliši posebej usposobljen strokovnjak. Pred tem se opravi pripravljalni sestanek z udeleženci postopka.
- Svetovalec: Otrok dobi svetovalca, ki mu nudi krizno podporo ob vročitvi vabila in na dan zaslišanja. Po zaslišanju mu lahko nudi tudi psihosocialno pomoč, praviloma enkrat tedensko do šest mesecev.

Več informacij je v knjižici o Hiši za otroke.

4.2 Obravnava na sodišču

- Brez ponovnega zaslišanja: Otrok, mlajši od 15 let, ki je žrtev zlasti kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost, se praviloma ne zaslišuje na glavni obravnavi. Uporabi se posnetek ali zapisnik njegovega prejšnjega zaslišanja.
- Varna soba: Če je zaslišanje potrebno, se lahko izvede v prilagojenem prostoru, kjer otrok ni v neposrednem stiku z obdolžencem. Varne sobe niso na voljo na vseh sodiščih.
- Sodni izvedenec: Sodišče lahko postavi izvedenca klinične psihologije ali otroške psihiatrije, ki presodi otrokovo duševno stanje in posledice dejanja.
- Izključitev javnosti: Sodišče lahko zaradi varovanja otrokove zasebnosti izključi javnost z glavne obravnave.

5. Odškodnina in okrevanje

- **Premoženjskopravni zahtevek:** Žrtev lahko že v kazenskem postopku zahteva povračilo škode od povzročitelja.
- **Državna odškodnina:** Pod določenimi pogoji lahko žrtev nasilnega naklepnege dejanja zahteva odškodnino neposredno od države.
- **Terapevtska pomoč:** Po končanih postopkih je nujna vključitev otroka v kontinuirano psihosocialno in terapevtsko obravnavo za predelavo travme.

Poskrbi zase

Prijava nasilja pogosto prinaša velik stres in negotovost. Strokovni delavci se po prijavi pogosto soočajo z jezo, grožnjami ali prekinitvijo sodelovanja s strani staršev (povzročiteljev), ki lahko nasilje minimalizirajo ali zanikajo. Prav tako lahko srečevanje z otrokovo travmo vpliva na tvoje psihično delovanje in posledično ustvarja sekundarno travmatizacijo, **zato je nujno, da poskrbiš, da v procesu nisi sam_a in imaš strokovno podporo kot tudi podporo tvojih bližnjih.**